

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete
Examensarbete 15 hp, Termin 6
Höstterminen 2017

Vägen till ungdomskriminalitet

- En kvalitativ undersökning om vilka förhållanden som bidrar till att unga män begår brott

The path to juvenile delinquency

- a qualitative study of conditions that contributes to delinquency among young men

Handledare:
Anders Lindström

Författare:
Faten Ali Elamiri
Bethlehem Terefe
Selda Naghikhani Azar

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt
Examensarbete, 15 hp Termin 6,
HT-17
Författare: Faten Ali Elamiri
Bethlehem Terefe
Selda Naghikhani Azar
Handledare:
Anders Lindström
Vägen till ungdomskriminalitet
The path to juvenile delinquency

Sammanfattning

Ungdomskriminalitet är ett ofta förekommande problem i dagens samhälle. Med anledning av detta har syftet med denna studie varit att få en djupare förståelse av de individuella och sociala förhållandena av ett kriminellt beteende bland unga män. Studien genomfördes genom kvalitativ innehållsanalys och det empiriska materialet insamlades genom narrativa intervjuer. Fokus låg på fem unga mäns livsberättelser om barndomen, tonåren, kriminaliteten och framtiden. För att få en djupare förståelse av de riskfaktorer som ligger till grund för ungdomskriminalitet jämfördes det empiriska materialet med tidigare välkända riskfaktorer.

Under intervjuerna har det lyfts fram olika riskfaktorer som kan ha bidragit till att ungdomarna i studien har utvecklat ett kriminellt beteende. Riskfaktorer som framkom under intervjuerna var att ungdomarna är födda i en familj där familjemedlemmar lider av psykiska funktionsnedsättningar eller i en familj där föräldrarna saknar effektiv föräldraförmåga, påverkan av grupptryck och/eller bosatta i ett område med låg socioekonomisk status. Även olika motiv som till exempel pengar, popularitet bland jämnåriga, makt och kontroll kan ha varit bidragande till ett utvecklande av ett kriminellt beteende.

Utifrån frågeställningarna kan man dock inte ange en entydig faktor till varför ungdomarna begår brott. Däremot kan ett samspel mellan olika faktorer utlösa ett kriminellt beteende hos en ung individ. Dessa faktorer kan vara uppväxtförhållanden, umgängeskretsen och resurssvaga bostadsområden. Informanterna har erhållit olika erfarenheter av livet under sin uppväxt. På så sätt fick forskarna ett brett perspektiv på olika faktorer som kan ha påverkat utvecklingen av ett kriminellt beteende.

Nyckelord: Ungdomskriminalitet, unga män, riskfaktorer, avvikelser, umgängeskrets, etnisk boendesegregation.

Förord

Vi riktar ett stort tack till våra informanter som valde att dela med sig av sina livserfarenheter, vilka har haft en central betydelse i uppsatsen, utan er hade studien inte varit möjlig att genomföra. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Anders Lindström som har bidragit med råd och stöd under uppsatsskrivandet.

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Avgränsning	7
4. Ansvarsfördelning	7
5. Begreppsförklaring	8
5.1 Ungdom	8
5.2 Riskfaktorer	8
5.3 Utsatta områden	8
5.4 Etnicitet	8
5.5 Segregation	9
5.6 Etnisk boendesegregation	9
5.7 Ackulturation	9
6. Forskningsbakgrund	10
6.1 O gynnsamma uppväxtförhållanden	10
6.2 Umgängeskrets	12
6.3 Skolan som riskfaktor	13
6.4 Etnisk boendesegregation och ackulturation	14
7. Metod	15
7.1 Intervjuval	16
7.2 Urval	16
7.3 Tillvägagångssätt	16
7.4 Konventionell kvalitativ innehållsanalys	17
7.5 Etiska principer	17
8. Resultat	18
8.1 Arwens berättelse	18
8.2 Josefs berättelse	20
8.3 Nemins berättelse	21
8.4 Laiths berättelse	22
8.5 Elias berättelse	23
8.6 Sammanfattning	25
9. Diskussion	26
9.1 Barndom- och familjefaktorer	26
9.2 Umgänge och grupptillhörighet	27
9.3 Skolanknytning	28
9.4 Etnicitet och bostadsområde	29
9.5 Slutdiskussion	<i>Fel! Bokmärket är inte definierat.</i>
10.0. Metoddiskussion	31
10.1. Tillförlitlighet och pålitlighet	31
10.2. Konfirmering	33

<i>10.3. Förslag till vidare forskning</i>	33
11. Referenslista	34
12. Bilagor	37
<i>Bilaga 1: Informationsbrev</i>	37
<i>Bilaga 2: Intervjuguide</i>	38
<i>Bilaga 3: Kodningstabell</i>	39

1. Inledning

1.1 Problemformulering

De flesta brotten i samhället begås av ungdomar (Estrada & Flyghed, 2017). En del ungdomar begår brottsliga handlingar spontant, medan andra planerar sina brott noga. Man stjälar från andra i syfte att sälja stöldgods vidare för ekonomisk vinning eller för att man i stunden känner spänning. Man använder våld för att man är ilsken eller för att man känner sig förolämpad. Man använder narkotika för att fly vardagen eller för att uppleva ett behagligt rus. Listan på olika brottsliga handlingar kan göras lång. Vilka riskfaktorer ökar risken för ungdomskriminalitet och vad påverkar en del ungdomar till att begå brott? (Brottsförebyggande rådet, 2009).

Ungdomskriminaliteten är ständigt ett återkommande ämne i samhällsdebatten, speciellt rörande unga män som begår brott (Socialstyrelsen, 2009). Statistik från brottsförebyggande rådet (2017) visar att år 2015 var 20 800 personer misstänkta för brott och det togs 33 906 lagföringsbeslut för personer mellan 15–20 år. Statistiken visar på ett tydligt mönster på att personer i mellersta tonåren, det vill säga 15–17 år begår flest brott. Delaktigheten i brott skiljer sig mellan tjejer och killar då 80 % av alla brottsaktiva ungdomar är män (Brottsförebyggande rådet, 2011). Enligt Brottsförebyggande rådet (2017) har antalet misstänkta per 1000 killar i åldern 15–17 år under åren 2005–2015 varierat mellan 48 och 66 stycken per år. Bland killar i åldern 18–20 år har det varit mer stabilt där antalet misstänkta varierade mellan 49 och 56 stycken per år. Det framkommer även att det oftast är män som begår de grövre brotten som till exempel skadegörelse och misshandel. Bland tjejer i åldern 15–17 år har brottsstatistiken varierat (mellan 16–28 stycken misstänkta tjejer per 1000 tjejer i åldersgruppen). I åldern 18–20 år ökar statistiken mellan könen då antalet misstänkta tjejer i åldersgruppen är mellan 11 och 15 per 1000 tjejer och år (Brottsförebyggande rådet, 2017). Antalet misstänkta personer minskar sedan gradvis, vilket innebär att ungdomsbrottslighet ses som en fas som senare kommer att vara övergående. Det finns dock en mindre grupp ungdomar som redan innan 15 årsåldern börjar begå brott. För dessa ungdomar finns det en större risk att de hamnar i en långvarig kriminalitet (Brottsförebyggande rådet, 2017).

Enligt forskning är brottslighet ett multideterminerat fenomen. Med detta menas att det finns olika risk- och skyddsfaktorer som i kombination med varandra bidrar till att en individ utvecklar ett kriminellt beteende. Familj, skola, närsamhälle och umgängeskrets är exempel på olika sociala sammanhang som påverkar hur en ungdom utvecklas (Brottsförebyggande, 2009).

Ur ett samhällsperspektiv är det viktigt att ha förståelse kring ungdomars kriminalitet för att hitta tidiga och förebyggande insatser. Enligt Estrada (2017) blir ungdomar utan ett kriminellt förflutet till stor del påverkade av ungdomar som redan befinner sig i kriminella kretsar. Att sätta in förebyggande insatser hos ungdomar som tidigt påvisat ett kriminellt beteende kan i längden motverka en utveckling av detta beteende. Som socionom är det viktigt att få en djupare analys och förståelse av orsakerna till ungdomars beteende och vilka riskfaktorer som

kan identifieras. Om man känner till riskfaktorerna och möter ungdomar i ett tidigt skede i livet finns det en större möjlighet till att kunna ge relevant behandling innan kriminaliteten satt för djupa spår i den enskilde individens liv.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att få en djupare förståelse för vilka individuella och sociala förhållanden som kan bidra till att unga män utvecklar ett kriminellt beteende.

1. Vilka riskfaktorer för utvecklandet av ett kriminellt beteende kan identifieras i intervjuer med unga män som begår brott?
2. Överensstämmer riskfaktorerna som ungdomarna själva lyfter fram med tidigare välkända riskfaktorer?

3. Avgränsning

Ämnet ungdomskriminalitet är brett och det finns en medvetenhet om att brott kan begås av både män och kvinnor i alla åldrar. Av utrymmesskäl har dock studien avgränsats till fem unga män mellan 15–20 år som är bosatta i olika städer i Sverige. Detta val grundar sig i att 80 % av brotten begås av unga män i åldern 15–20 år (Brottsförebyggande rådet, 2009).

4. Ansvarsfördelning

När det väl togs ett beslut om valt ämne öppnades ett Google-Drivedokument för att underlätta samarbetet mellan samtliga författare. Under arbetets gång har författarna både arbetat tillsammans, men också var för sig. För att effektivisera processen av litteratur- och artikelsökning fördelades ansvaret att söka efter relevanta artiklar mellan författarna. Artiklarna lästes igenom av samtliga författare för att sedan överläggas och därefter genomfördes en sammanställning av materialet gemensamt. En av författarna kunde inte befinna sig på plats, men genom kontakten via Google-dokumentet samt andra nätbaserade kommunikationsmedel har författarna kunnat genomföra studien gemensamt och ansvarsfördelningen bland författarna har varit jämnt fördelad. Vid intervjuerna medverkade samtliga författare och ställde följdfrågor när det väl behövdes. När det var dags för transkribering av det inspelade materialet fördelades uppgiften mellan författarna för att sedan tillsammans koda och bearbeta den empiriska insamlingen. Resterande delar av studien har diskuterats och skrivits tillsammans av samtliga författare.

5. Begreppsförklaring

5.1 Ungdom

Ungdom är ett begrepp som kan liknas vid ett skede i livet där ungdomsfasen är tiden mellan barndom och vuxenliv. Perioden för ungdomsfasen är vanligtvis mellan 15–20 årsåldern, men Estrada (2010) menar att ungdomsperioden inte kan avgränsas i ålder. Är man självständig, funnit sin identitet och kan försörja sig själv har ungdomen passerat ungdomsfasen och är inne i vuxenåldern. Att ungdomar begår brott under den här livsfasen är vanligt (BRÅ, 2008). Med brott menas en handling som i lag beskrivs som en brottslig handling. I lagen ska det även stadgas ett straff för den som begår den brottsliga handlingen (SFS: 1962:700).

Estrada (2010) förklarar ungdomskriminaliteten genom tre olika avgränsningar som kan utmärka ungdomsperioden; den biologiska, den psykologiska samt den sociala. Den biologiska innefattar perioden då ungdomen är i 13–14 årsåldern och är på väg in i puberteten. Den psykologiska kännetecknas av att ungdomen skapar en egen självbild och finner sin egen identitet. Detta inträffar ofta när individen är i elvaårsåldern och pågår i 9 år. Under den sociala avgränsningen frigör ungdomen sig alltmer från familjen och ingår istället i en gemenskap med jämngamla individer. Det är i det här stadiet som individen förväntas börja ta ansvar för sig själv.

5.2 Riskfaktorer

En riskfaktor till ett beteende och en orsak till ett beteende är nödvändigtvis inte detsamma. Med begreppet riskfaktor menas en egenskap, en enskild händelse eller en process som ökar risken för att ett beteende ska utvecklas (Andershed & Andershed, 2005). Enligt Lundgren och Persson (2003) handlar risk om möjligheten till att utveckla ett negativt beteende. Förhållandet mellan en faktor och en risk bidrar till att en individ utvecklar ett negativt beteende.

5.3 Utsatta områden

Ett utsatt område karaktäriseras av att det har låg socioekonomisk status och har en kriminell belastning som kräver polisens insatser för att lösa de problem som råder i området. I dessa områden finns riskfaktorer som kan leda till bristande framtidstro såsom arbetslöshet, ohälsa och misslyckad skolgång (Polisen, 2017).

5.4 Etnicitet

Begreppet etnicitet beskriver en individs identifikation med en viss folkgrupp. En etnisk folkgrupp definieras utifrån de kulturella egenskaperna såsom modersmål, normer och värderingar med ursprung i ett specifikt samhälle (Nationalencyklopedin).

Enligt Wikström (2009) handlar etnicitet dock om kategorisering, tillhörighet och ursprung. Etnicitet kan handla om vem som exempelvis får kalla sig för svensk, om man föds som svensk eller om man kan bli svensk. Inom forskning finns det olika definitioner av begreppet etnicitet. Dessa kan uppdelas i tre olika ansatser som är; essentialism, konstruktionism samt poststrukturalism. Essentialism beskriver etnicitet som någonting en människa föds in i. En människa föds som svensk och etniciteten blir en uppsättning av objektiva egenskaper som blir definierade utifrån språk, tradition, religion samt födelseland. Konstruktionism anser att etnicitet är en konstruktion. Enligt denna ansats föds man inte som svensk, utan man blir svensk genom sociala processer. Etnicitet blir enligt konstruktionism relevant i sociala sammanhang där etniciteten sätts i relation till en annan grupps etnicitet. Detta på grund av att etniciteten då blir en produkt av egna, men också andras uppfattning om tillhörighet och ursprung. Etniciteten blir alltså en föränderlig process. Enligt poststrukturalism är tillhörighet och ursprung socialt och språkligt konstruerat. Man blir alltså svensk genom handlingar och att tala om vad det innebär att vara svensk (Wikström, 2009). Författarna utav studien betraktar etnicitet utifrån essentialism, det vill säga att en individ föds in i sin etnicitet.

5.5 Segregation

Definition av segregation är när ett samhälle med exempelvis olika hudfärg, religion eller klass bor på olika områden i ett samhälle. I ett segregerat samhälle är befolkningen uppdelad och människorna i samhället träffar för det mesta endast människor som är lika dem själva (Nationalencyklopedin).

5.6 Etnisk boendesegregation

Molina (1997) belyser tre kännetecken som är av betydelse för den etniska boendesegregationen. Det första är att individer med gemensam bakgrund bosätter sig i samma områden. Ett andra kännetecken är att invandrare har bristfälliga resurser, kontakter och lägre bostadsförsörjningsfunktion. Det sista kännetecknet är bostadsmarknadens struktur, vilket är äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt.

Individer som lever i områden där de ekonomiska och sociala förutsättningarna är mindre goda är oftast bosatta i de minst attraktiva bostadsområdena. Otrygghet, bristfällig service och kommunikation är vanliga kännetecken som återfinns i dessa bostadsområden (Magnus, 2008)

5.7 Ackulturation

Almqvist (2006) beskriver ackulturation som en förändring som sker med upplevelsen av den etniska tillhörigheten på individnivå, men också mellan olika generationer. Begreppet handlar om vad som händer med etniciteten efter att en individ flyttar från sitt ursprungsland till ett nytt land där den blir en minoritet. Ackulturation är enligt Almqvist (2006) inte en rak

process där immigranten mer och mer identifierar sig med majoritetssamhället. Individens förändras i minst två år innan denne till viss grad tar avstånd från sin kultur och börjar involveras i det nya samhället och den nya kulturen. Individens kan bevara identifikationen med den kulturen denne har ansetts tillhöra samtidigt som den aktivt deltar och integreras i det nya samhället och kulturen. Den etniska tillhörigheten, individens själv och det omgivande samhället är faktorer som påverkar vilken väg ackulturationen tar (Almqvist, 2006).

6. Forskningsbakgrund

En viktig del i den här studien är att utröna vilka faktorer som kan leda till att ungdomar begår brott. Riskfaktorerna som framgår i forskningsbakgrunden kommer senare att jämföras med den insamlade empirin.

Kända riskfaktorer för utveckling av ett kriminellt beteende förknippas med olika sociala sammanhang, men även med själva individen. Olika studier visar på att ungdomar löper högre risk att utveckla ett kriminellt beteende om familjen lider av ekonomiska svårigheter, är inkonsekventa, om barnets relation till föräldrarna är svag eller om missbruk är vanligt förekommande hos föräldrar. Tidigt studiemisslyckande, dåliga relationer till studiekamrater och lärare i skolan samt skolmiljön har även påvisats vara riskfaktorer för utveckling av ett kriminellt beteende. Likaså ökar risken för utveckling av ett kriminellt beteende om individen umgås med en brottsbelastad vänskapskrets. Hos själva individen observeras tidiga normbrytande beteenden, brottsstillåtande inställning samt impulsivitet som riskfaktorer för kriminalitet. De ungdomar som begår brott kännetecknas i allmänhet av att de har en samlad mängd av de olika riskfaktorerna för kriminalitet som presenteras i forskningen. Desto fler riskfaktorer, desto större är risken att individen hamnar i en kriminell krets (Brottsförebyggande rådet, 2009).

För en del ungdomar som begår brott är fördelarna större än nackdelarna (Sarnecki, 2014). Eftersom att de positiva aspekterna överväger de negativa är det svårt för dessa ungdomar att ändra livsstil. Det är först när ungdomarna uppnått 30-årsåldern och blivit vuxna som de blir medvetna om det pris de måste betala för sina brottsliga handlingar och eventuell droganvändning. Vid den åldern ökar deras medvetenhet när de börjar få problem med fysisk och mental hälsa, vänner som dör en våldsam död, social isolering, långa fängelsestraff, jakten efter droger, brist på tillgångar och ibland stora skulder till samhället. Många persistenta brottslingar, som intervjuas vid den åldern, uttrycker en önskan att sluta begå brott och missbruka droger. Många försöker också då helt avstå från att begå brott (Carlsson, 2013).

6.1 Ogynnsamma uppväxtförhållanden

Den viktigaste faktorn i barnets uppväxt är närmiljön och relationen mellan föräldrarna och barnet. Med närmiljön avses föräldrarna och de uppfostringsmetoder som används (Andershed, Andershed, Söderholm & Carpelan, 2010). Olika indikatorer från ogynnsamma

uppväxtförhållanden är, enligt Nilsson (2013), en splittrad familj, föräldrar eller syskon med hälsoproblem, svag ekonomi samt flera flyttningar som inneburit ett byte av skola och kamrater. Dessa faktorer har ett samband med kriminalitet. Brottsförebyggande rådet (2008) påvisar att redan när man är barn föreligger det riskfaktorer som senare i livet kan leda till kriminalitet. Barn som under uppväxten visar tecken på uppmärksamhetsstörningar eller andra svårigheter i den känslomässiga utvecklingen har större risk att senare i livet utveckla ett kriminellt beteende. Andra riskfaktorer är att barnet visar ett aggressivt beteende, är impulsiv och har en benägenhet till att sabotera för andra. Föräldrarna har en avgörande roll i barnets utveckling. En missbrukande förälder eller en förälder med psykisk funktionsnedsättning har svårare att skapa ett känslomässigt band till barnet, vilket är ett exempel på en sådan riskfaktor.

Att barn uppvisar ett destruktivt beteende kan grunda sig i att barnet har diagnosen ADHD. I en studie gjord av Kriminalvården (2014) visar resultatet att barn, som har diagnostiserats med ADHD, löper en betydligt högre risk att bli dömda för kriminalitet. I genomförandet av studien togs hänsyn till föräldrarnas utbildning och ekonomiska förhållanden, psykiska hälsa samt familjefaktorer. Även risken att hamna i missbruk var högre för barn med ADHD. Barnen hade i högre grad ett normbrytande beteende där det förekom droganvändning och kriminalitet (Kriminalvården, 2014). Ju tidigare det normbrytande beteendet debuterar desto större risk är det att beteendet blir varaktigt. Forskning visar att 30–50% av pojkar, som i barndomen har ett normbrytande beteende, fortfarande uppvisar detta beteende i vuxen ålder, medan det enbart är 20 % av flickorna som uppvisar samma beteende (Andershed, Andershed, Söderholm & Carpelan, 2010).

När det gäller att förebygga brott menar Ring (1999) att föräldratillsyn är en avgörande faktor. Vidare betonar denne, liksom Stattin (2001) betydelsen av starka sociala band dvs. föräldrars insyn i barns umgängeskrets. Ungdomar med starka sociala band till föräldrarna, löper i mindre utsträckning att hamna i ett brottsligt umgänge medan ungdomar med svaga sociala band till sina föräldrar tenderar att hamna i umgängen där brott utövas. Majoriteten av ungdomarna som deltog i studien kommer från ogynnsamma förhållanden som bland annat handlar om svaga sociala band, bristande skolanknytning, stor kamratpåverkan, rastlöshet, impulsivitet och ekonomisk utsatthet hos föräldrar (Estrada & Flyghed, 2010). Sarnecki (2001) menar i likhet med Stattin (2001) att familjeproblem, osunda relationer till andra vuxna i omgivningen samt studiesvårigheter ligger till grund för ett kriminellt beteende.

Stattin (2001) nämner ett antal punkter på vad som utgör en sund relation mellan föräldrar och barn. Barn berättar gärna om sitt liv utanför hemmet i ett hushåll där föräldrarna:

- Är kärleksfulla
- Berömmar utan någon speciell orsak
- Visar med ord och gester att de tycker om barnet
- Gör små saker som får barnet att känna sig speciellt
- Visar hur stolta de är över barnet
- Tar fram de positiva och sällan de negativa saker som barnet gör

Den kännedom föräldrarna får om barnets handlande utanför hemmet är det som barnet själv väljer att berätta (Stattin, 2001). Annan kunskap som föräldrarna får kommer från deras egen nyfikenhet att ta reda på vad barnet gör under sin fritid. Det finns tre faktorer som påverkar hur stor kännedom föräldrarna har om barnets fritid: hur mycket omsorg föräldrarna visar, kommunikationen mellan föräldrarna och barnet samt förtroendet föräldrarna har för sitt barn. Resultatet av studien indikerar att god kommunikation och kärleksfulla relationer mellan föräldrar och barn är hämmande faktorer för utvecklingen av ett kriminellt beteende.

Stattin (2001) menar att föräldrar som har goda kunskaper om vad barnet gör utanför hemmet är starkt förknippat med barnets sociala anpassning. Föräldrar med god kännedom om barnets aktiviteter utanför hemmet, har barn som uppvisar ett mindre kriminellt beteende, bättre skolanpassning och lärarrelationer. De har bättre självkänsla, färre eller inga depressiva symptom, och umgås i mindre utsträckning med dem som klarar sig dåligt i skolan eller kommit i kontakt med polisen.

6.2 Umgängeskrets

När ungdomar begår brott gör de det oftast spontant och i sällskap med jämnåriga. Under puberteten är det ett vanligt beteende för pojkar att de söker sig till, umgås och identifierar sig själva med likasinnade kamrater (Fondén, 2001). Det brottsliga beteendet kan enligt Ring (1999) vara ett inlärt beteende som sker genom samspel med andra människor. Denna inläring består av olika handlingsmönster, såsom attityder, motiv, kunskap samt metoder som underlättar utförandet av brott. Om inflytande från vänner gällande lagbrott är dominerande i jämförelse med inflytande som gynnar laglydnad är risken större att individen hamnar i en kriminell bana. Vänner har alltså en stor påverkan på ungdomens inställning till brott. Den unge kommer att definiera en del situationer som lämpliga för att bryta mot lagen (Ring, 1999). I likhet med Ring menar Sarnecki (2001) att det brottsliga umgänget leder i sin tur till att den egna brottsligheten påverkas och ökar hos individen. Även Fondén (2001) menar att ungdomar lär sig ett brottsligt beteende och tar till sig de normer som råder i umgängeskretsen.

Ring (1999) beskriver grupptillhörigheten som en stark riskfaktor. Han menar att grupptillhörighet brukar leda till gruppsyck. Författaren menar att umgänge med vänner som begår brott dagligen eller är inställda på att begå brott medför en accepterande attityd till brottslighet. Likaså menar Stewart (2003) att ungdomar som associerar sig med prokriminella vänner löper högre risk att begå brott. Vännerna som begår brott har mer erfarenhet vilket ofta leder till en inskolning av ungdomen om hur man begår brott. Vännernas uppskattning och beröm för de begångna brotten gör att ungdomen börjar sätta kamraternas vilja och åsikter främst.

Berglund (2000) menar i likhet med Ring (1999) att vännernas inflytande har en stor påverkan på ungdomens beteende. Berglund (2000) menar att kriminella ungdomar, speciellt

unga män vill framstå som mer manliga. De unga männen visar sin manlighet genom att vara kriminella, styra och kontrollera olika situationer samt använda sig av hot för att utnyttja människor.

I en studie om negativ kamratpåverkan påpekar Fondén (2001) umgängeskretsens betydelse och påverkan på en individs livsstil. Studien visar att personer som begår brott oftast gör det i tillsammans med sina vänner. Det är viktigt för ungdomar att visa gruppen att de duger och presterar genom att våga begå brott. Det har visat sig att yngre ungdomar begår brott för att imponera på sina vänner medan de äldre ungdomarna drivs av tankar på snabba pengar och genom den spänning som upplevs. Det är vanligt att ungdomen söker sig till grupper och vänner som är likasinnade. Genom att umgås med personer som är lik en själv förstärks det befintliga värderingssystemet. Umgänget värderas högt hos ungdomen och det skapas en stark sammanhållning i gruppen (Fondén, 2001). Vidare beskriver Fondén (2001) att gänget beskrivs vara som en familj. Gänget delar samma språk, attityd samt livsstil vilket formar deras kriminella identitet. I gruppen finns det olika regler och normer som medlemmarna måste förhålla sig till. Dessa regler handlar om att vara lojal och inte baktala varandra.

6.3 Skolan som riskfaktor

Ett barn spenderar en stor del av sitt liv bakom skolbänken och det faller sig naturligt att barnet påverkas starkt av skolmiljön (Svensson, 2006). Skolverket (2014) menar att den psykosociala skolmiljön också är ett lärande i sig. Genom att vara i och erfara skolklimatet lär sig elever någonting viktigt om samhället, det sociala samspelet och hur man uppträder i olika sociala sammanhang. Barnet påverkas av lärare, skolkamrater samt den egna prestationen i skolan och genom detta lär sig barnet vilket beteende som är socialt accepterat, därmed är skolan en avgörande faktor till ett barns utveckling. Barnets åtagande i skolan skapar en social kontroll som med tiden förhindrar ett riskbeteende som kan komma att skada skolgången (Svensson, 2006). Stewart (2003) förklarar att ett barn presterar bättre i skolan om föräldrarna är engagerade i barnets lärande. Detta genom uppmuntrande och positiva utlåtanden. Barn till engagerade föräldrar uppvisar i mindre utsträckning ett normbrytande beteende och har en större chans till en framgångsrik framtid. Ungdomar med höga betyg är i mindre utsträckning delaktiga i brott i jämförelse med ungdomar med låga betyg. Med andra ord finns det ett starkt samband mellan föräldrarnas engagemang, prestationen i skolan, betygen och delaktigheten i brott (Svensson, 2006). En annan faktor som i kombination med tidigare nämnda faktorer kan påverka individen till att hamna i en kriminell krets är bostadsområdet. Det är ett belagt faktum att skolelever som är bosatta i utsatta områden och har sämre familjeförhållanden har begränsade resurser. Utöver detta har skolbarn som lever i lägre socioekonomiska förhållanden en tämligen liten chans att lyckas i framtiden.

Även Sutherland (2011) har beskrivit olika riskfaktorer i skolan som kan utlösa ett kriminellt beteende hos ungdomar. Skolövergångar från förskola till grundskola sedan vidare till gymnasiet har visat sig vara psykiskt påfrestande för en individ. Även byte av skola har

liknande påverkan på en individ. Att behöva anpassa sig till nya skolmiljöer, skapa nya lärarrelationer och finna nya vänner är faktorer som kan utlösa ett normbrytande beteende. Barnen måste anpassa och förhålla sig till en rad nya krav och förväntningar i de olika övergångarna. Författaren berättar att både inom och utanför klassrummet formar studenterna sociala grupper som har en betydande roll för deras prestationer i skolan samt deras utveckling. Barn som uppvisar verbala och fysiskt aggressiva beteenden är i riskzonen för att utveckla ett kriminellt förhållningssätt. En annan riskfaktor är ohälsosamma skolmiljöer som är i dåligt skick. Det dåliga skicket kan bero på att skolbyggnaden är gammal eller att klassrummen är trånga. Detta bidrar inte bara till ett akademiskt misslyckande hos eleven, menar Sutherland (2011) utan också till ett aggressivt och kriminellt beteende.

Sutherland (2011) förklarar att barn som har det kämpigt med studier är mer benägna att begå brott. Ungdomar som är involverade i brottsliga verksamheter har sämre intellektuella funktioner. De har svårigheter för matematik, skrivuppgifter och språk. Om skolan erbjuder elever förebyggande insatser kan dessa avvisas från klassen och de blir isolerade av resten av gruppen. Detta medför att ungdomarna istället börjar umgås med ungdomar som befinner sig i kriminella kretsar för att finna en tillhörighet. Avvisandet mynnar ut i en utveckling av kriminellt beteende i tidigt skede som sedan i mellan- och högstadiet blir allvarligare. Ungdomar med inlärningssvårigheter har en hög skolfrånvaro. Skolfrånvaro som sträcker sig under en längre tid i kombination med en låg känsla av tillhörighet till skolan är en riskfaktor för utveckling av ett kriminellt beteende då det finns ett stort samband mellan att känna en stark tillhörighet till skolan och skolfrånvaro bland pojkar (Lemma, Borraccino, Berchialla, Dalmasso, Charrier, Vieno, Cavallo, 2014).

6.4 Etnisk boendesegregation och akkulturation

Etnisk bostadssegregation i Sverige innebär en segregation mellan individer som är födda i Sverige och vanligtvis invandrare. När invandrare flyr till Sverige saknar de ekonomiska resurser, kontakter och kunskap om bostadsförmedlingens uppgifter. Till följd av detta accepterar invandrare den första bostaden som erbjuds och flyttar oftast till ett miljonprogramsområde (Molina, 1997).

Statistik har visat att familjer med utländsk härkomst har oftast sämre ekonomi, utbildning och arbetsmarknadsanknytning (BRÅ, 2008). Dessa familjer brukar oftast bo i relativt mindre bra miljöer där det förekommer kriminalitet. Om ett barn växer upp i ett bostadsområde med låga socioekonomiska förhållanden ökar risken för kriminalitet. Socioekonomiska faktorer framgår även som riskfaktorer i Rings (1999) studie. Risken för att en ungdom begår brott är större desto lägre socioekonomisk status en familj har.

Enligt Nilsson (2013) är brottslighet oftast mer förekommande bland människor med sämre levnadsförhållanden. Vidare förklarar författaren att invandrare har en genomsnittligt lägre levnadsnivå än de infödda svenskarnas. Detta kan enligt Pettersson (2017) bero på att det finns skillnader mellan olika grupper av invandrare. Skillnaderna mellan grupperna är att de

har fått olikt mottagande i Sverige. Vissa grupper blev bemötta med medkänsla och solidaritet, medan andra inte har fått samma vänliga mottagande. Enligt Pettersson (2017) kan detta leda till utanförskap och sämre levnadsförhållanden än övriga invandrargrupper i Sverige. Således kan detta medföra att vissa invandrare är starkt överrepresenterade i brottslighet än andra.

En riskfaktor till ungdomskriminalitet kan också vara ackulturationsprocessen (Sabia, Hickman & Barkley, 2014). För barn som flyr från krigsdrabbade länder kan ankomsten medföra lättnad, hopp och glädje för att den besvärliga krigstiden är över. Strax efter ankomsten känner barnet dock av den främmande miljön och inser att den måste förvärva en ny roll i det nya landet. Denne är tvungen att anpassa sig till nya sociala strukturer, ett nytt skolsystem och nya kulturella vanor. Utöver detta uppstår det språkbarriärer. Barnets första intryck av samhället kommer kanske att vara förvirrande och främmande vilket leder till stressiga situationer och svårigheter i skolan. Ackulturationen kan förändra barnets tro, värderingar och attityd till både samhälle och föräldrar, vilket leder till en identitetskris hos barnet. Att ha en svag identitetskänsla sänker barnets självförtroende och utveckling i det nya landet, vilket skapar ett kriminellt beteende. Följaktligen kan denna ackulturationsprocess framkalla ackulturativ stress (Derluyn & Broekaert, 2008).

Parallellt med den ackulturativa stressen tillkommer det även en socioekonomisk segregation där invandrare generellt har sämre förutsättningar än svenskar (Socialstyrelsen, 2010). Att ha ett bra jobb och att tjäna mycket pengar är gemensamt för människor i samhället. Dock har olika grupper i befolkningen olika förutsättningar att uppnå dessa mål. Om man inte har tillräckliga resurser till att uppnå dessa mål, uppstår det frustration som i vissa fall resulterar i brottslighet. Barn till invandrare tar till sig samma mål som barn med svensk etnicitet, men när det kommer till att uppnå dessa mål har barn med invandrarföräldrar inte samma möjligheter som barn med svenskfödda föräldrar (Pettersson, 2017).

Ungdomar med annan etnisk bakgrund än svensk som utvecklar ett kriminellt beteende kan förklaras genom de omständigheter de lever under. Forskning indikerar att etniska gruppers brottslighet förändrades i samband med integreringen i det nya landet. Överrepresentationen i brott minskade när nya invandrare flyttade från de mest utsatta områdena till mindre utsatta områden medan den höga brottsligheten i de utsatta områdena bestod, trots att den etniska sammansättningen ändrades (Pettersson, 2017). Med detta menar Pettersson (2017) att etniciteten i sig inte är avgörande, utan det är levnadsvillkoren i de utsatta områdena som var orsaken för en individs brottslighet.

7. Metod

I en undersökning kan man använda sig av flera olika metoder. Metoden som ligger till grund för denna studie är kvalitativ metod. I en kvalitativ metod används vanligtvis observationer och intervjuer. Genom att använda en kvalitativ metod får forskaren en djupare förståelse för intervjupersonernas tankar och upplevelser, därmed har det använts intervjuer som

datainsamlingsmetod. (Bryman, 2012). Studien grundar sig på fem unga mäns livsberättelser om deras kriminella livsstil.

7.1 Intervjuval

Den här studien har präglats av en narrativ intervjumetod. Syftet med denna metod är försöka förstå hur människor skapar en mening via deras livsberättelser och erfarenheter (Riessman, 1993). Vidare förklarar författaren att ett utmärkande drag av den narrativa analysen är att den bygger på en personlig berättelse där lyssnaren får uppleva det förgångna och skapa en mening av det. Johansson (2005) beskriver narrativa berättelser som livsberättelser som består av en individs livshistoria eller en vald aspekt av livet. Studien går ut på att få en djupare förståelse av vilka riskfaktorer som kan påverka unga män till att utveckla ett kriminellt beteende. Därmed kan man genom denna metod få möjligheten att kunna tolka och analysera ungdomarnas berättelser där ett samband kan återfinnas mellan olika sociala och individuella förhållanden som även framgår i forskningsbakgrunden. Intervjupersonerna i studien fick möjligheten att fritt berätta och reflektera kring deras erfarenheter.

Genom att lyssna på respondenterna fångades och strukturerades berättelserna utifrån en intervjuguide som består av fyra olika faser - barndom, tonår, kriminalitet och framtid (Se Bilaga 2). För att jämföra utsagorna i deras berättelser kopplades forskningsbakgrunden till empirin. Genom den narrativa metoden och genom att fokusera på riskfaktorer för kriminellt beteende skapades en djupare förståelse av individernas livsberättelser.

7.2 Urval

I undersökningen tillfrågades fem ungdomar i åldern 15–20 år som begår brott om de ville delta i studien. Ett bekvämlighetsurval användes vilket är det snabbaste och mest effektiva sättet att nå intervjupersoner (Bryman, 2011). En av författarna till denna studie har två bekanta som ställde upp som intervjupersoner och genom dessa kom vi i kontakt med tre andra personer som valde att ställa upp i studien. Intervjupersonerna är bosatta i olika städer i områden som är relativt utsatta och är av utländsk härkomst. Ungdomarna fick ta del av ett informationsbrev där vi har beskrivit vilka vi är, forskningen vi vill bedriva, syftet med forskningen och en förfrågan om ungdomarna ville delta i undersökningen. I brevet informerades intervjupersonerna om samtyckes- och konfidentialitetskravet (Se Bilaga 1).

7.3 Tillvägagångssätt

Efter att ungdomarna hade svarat jakande till att delta i undersökningen bestämdes en tid för en intervju. Det genomfördes en fysisk intervju medan de andra genomfördes via Skype eftersom att informanterna inte befann sig i samma stad.

Ungdomarna informerades om att intervjun skulle spelas in via en mobiltelefon samt att ingen obehörig skulle ta del av innehållet. Samtliga deltagare gav sitt medgivande och alla deltagare delgavs samma öppna frågor utifrån intervjuguiden och de fyra olika temana. Varje

intervju varade mellan 10–20 minuter och under tiden ställdes följdfrågor för att få en fördjupning i det intervjupersonen berättade. Att intervjuernas längd var olika berodde på att informanterna berättade olika mycket om sina liv.

7.4 Konventionell kvalitativ innehållsanalys

En kvalitativ innehållsanalys användes för att bearbeta det empiriska materialet. I kvalitativ innehållsanalys läggs fokus på olikheter och likheter där materialet analyseras stegvis (Bryman, 2011). Tolkningsprocessen gav som resultat olika teman som tydliggjorde resultatet. Det första steget är att få en helhetsbild av det insamlade materialet. Inspelningarna lyssnades igenom och transkriberades ordagrant för att därefter läsas igenom. Nästa steg i behandlingen var att sortera bort oväsentlig information då den låg utanför intervjuguidens ramar. Det som sorterades bort var till exempel detaljerade berättelser om brottens karaktär samt information om vänner till informanterna som har begått brott. Informanternas berättelser sammanställdes sedan utifrån intervjuguidens upplägg där författarnas fokus under transkriberingen låg enbart på vilka riskfaktorer som kan ha föranlett utvecklingen av det kriminella beteendet. Det första steget var att sammanställa barndomen för samtliga informanter, sedan gick författarna vidare till tonårstiden, kriminaliteten och slutligen framtiden. Detta för att tydliggöra för läsaren vilka riskfaktorer som kan vara aktuella under vissa livsfaser och för att få inblick i hur informanterna kan se på framtiden utifrån sina livserfarenheter. För att sammanställa materialet markerades de meningsbärande enheterna i citaten som presenteras i resultatdelen och nyckelord valdes ut. Koderna formades senare till kategorier. Dessa valdes utifrån relevansen till syftet och frågeställningarna. De meningsbärande enheterna, koderna och kategorierna analyserades på en manifest nivå. Detta innebär att materialet endast behandlades utifrån vad som faktiskt sades i intervjuerna. Vidare utformades teman utifrån kategorierna som låg på en latent nivå. Den latent nivå gav en djupare förståelse och en bredare tolkning av den manifesta nivå. De teman som utformades presenteras som riskfaktorer i diskussionsdelen, vilka är: barndomsfaktorer, familjefaktorer, umgänge och grupptillhörighet, skolanknytning, samt etnisk boendesegregation (Se Bilaga 3).

7.5 Etiska principer

För att intervjuerna skulle bli så etiskt försvarbara som möjligt grundades intervjuerna på de fyra olika grundkraven som finns inom svensk samhällsvetenskaplig forskning vilka är nyttjandekravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet och informationskravet (Bryman, 2011). För att uppfylla dessa krav informerades intervjupersonerna om vilka villkor som gäller för deras deltagande samt undersökningens syfte. Respondenterna underrättades även om att intervjuerna är helt frivilliga och att samtliga har rätten till att avbryta sitt deltagande om så önskas. Kriminalitet är ett relativt känsligt ämne som kan vara besvärligt att tala om då det handlar om riskfaktorer och risktänkande, vilket kan påverka individens självbild på ett negativt sätt (Giddens 1999). Intervjupersonerna hade rätten till att avsluta sitt deltagande om de kände att frågorna var av alltför känslig karaktär. Vidare meddelades intervjupersonerna att materialet som samlas in under intervjuerna endast kommer att användas för

forskningsändamål. För att säkerställa att intervjupersonernas identitet är skyddad blev ungdomarna tilldelade fiktiva namn.

De etiska reflektioner som man tog hänsyn till i förhållande till studien är att man var noggrann med att ställa frågor som inte stred mot de etiska principerna. Då studien berör ett känsligt ämne är det viktigt att ta hänsyn till deltagarnas privatliv. Detta innebär att deltagarna har rätt att inte besvara frågor de inte känner sig bekväma med (Bryman, 2008). För att undvika att hamna i ett etiskt dilemma ställdes inga frågor kring hur ett brott utförts eller vad för slags brott som begåtts. Dessa frågor kan försvåra situationen, då man kan hamna i ett etiskt dilemma där det kan vara svårt att hantera den information som getts. Eftersom respondenterna utför brottsliga handlingar kan det vara svårt för intervjuaren att veta hur denne skall förhålla sig till sådan känslig information. Därför uteslöts frågor kring brotten. Fokus låg på de individuella och sociala förhållandena dvs. riskfaktorer som leder till en kriminell livsstil.

8. Resultat

Här presenteras intervjumaterialet genom en sammanställning av intervjupersonernas uppfattningar om hur deras kriminella beteende utvecklades. Personerna har utdelats fiktiva namn för att läsaren lätt ska kunna urskilja mellan intervjupersonerna och för att behålla anonymiteten. Genom informanternas fria berättelser är tanken att finna de riskfaktorer som kan ha bidragit till att intervjupersonerna utvecklat ett kriminellt beteende.

8.1 Arwens berättelse

Det kriminella beteendet började redan vid tidig ålder för Arwen. När han var 12 år begick han sitt första brott. Arwen och hans familj flydde från ett krigsdrabbat land till Sverige år 2000 när han var 2 år gammal. Han växte upp i en familj där båda föräldrarna är utbildade vid universitet och arbetande. Föräldrarna har alltid sett till att Arwen och hans två äldre syskon ska ha det bra. Relationerna mellan de olika familjemedlemmarna har varit goda.

Arwen hade under sin uppväxt ett normbrytande beteende. Han var impulsiv och om han inte fick sin vilja igenom utföll det i ett utåtagerande beteende. Under barndomen flyttade familjen ganska ofta, men bosatte sig tillslut, när Arwen var 7 år, i ett område som var relativt utsatt. Anledningen till att de flyttade var att avståndet mellan föräldrarnas jobb och barnens skola tidigare var för långt. Området familjen flyttade till besöktes ofta av polisen, berättar Arwen. Det är ett område som är förknippat med kriminalitet. Han berättar att det var vanligt med bilbränder och inbrott. Där tillbringade han största delen av sin barndom. Han började i en ny skola och han fick nya vänner.

Där fick jag träffa på andra typer av kompisar. Alltså... de var inte så lugna... det var ju mycket... man brukade kasta ägg på fönster, gå runt och palla, svordomar uppkom och det var ju tecken på att det kunde leda till dåliga val i livet. Men... man kunde inte tolka

det så på den tiden. Jag var ju van vid andra normer då som inte passade in där, kan man säga, så det blev mycket tjafs. I början blev man slagen och sånt, men man fick stå upp för sig själv så jag började slå tillbaka. Jag började lära mig att slåss redan vid tidig ålder kan man säga.

Under tonårstiden förändrades tillvaron för Arwen. Han hamnade i ett umgängesgång som präglades av kriminella värderingar. Han slutade fotbollsträningen och började röka cannabis. Arwen berättar att under den tiden han rökte cannabis började han ifrågasätta samhället. Det ledde till att han hamnade i en svår depression. Han hade ingen framtidstro och en bild av sig själv som ovärdig. Koncentrationsförmågan i skolan var låg och det började gå allt sämre för honom. Han hamnade alltid i konflikter med både lärare och elever. Hans betyg var inte tillräckligt höga för att ta honom vidare till gymnasiet. Vid 16-årsåldern lämnade han skolan och hans drogmissbruk ökade i omfattning.

Jag ville inte vara en del av samhället, jag vill inte sitta i skolan och testas... man ska inte testa alla människor på samma sätt, ett prov, 20 jävla elever som försöker lära sig livet ur en textbok och vad en lärare säger.

Varför han började begå brott berodde på ett flertal faktorer. Dels var det umgängeskretsen, men det var också hans samhällskritik. Han menade att samhället bestod av en hierarki som styrdes av pengar och en elit. Medan vanliga människor följde samma normer utan att ifrågasätta vad det är de gör. Arwen ville inte följa samma mönster. Vidare berättar Arwen att pengar och spänningen i att begå brott har haft en betydande roll till varför han väljer den kriminella livsstilen.

Visste ni att pengar är mer beroendeframkallande än kokain, heroin och alla jävla droger. Tar det över din hjärna så tar det över din hjärna! Jag minns en period, det var det enda jag tänkte på, bara pengar! Som sagt, snabba pengar försvinner lika snabbt. Det var därför jag började begå brott! Vissa perioder hade jag noll kronor och mådde bättre än om jag hade 30 lax.

Sommaren 2016 skedde en händelse som fick Arwen att tänka om. Han hade tidigare aldrig blivit tagen av polis för något brott. Men när Arwen och två vänner stal en bil, ledde detta till att de blev gripna av polis efter att man krockat med ett träd.

Jag var medvetslös och jag minns inte så mycket, men jag minns att mamma och pappa började gråta som fan. De trodde jag var död, de fick inte höra något från mig på två dagar.

På senare tid har han börjat tänka på hur mycket han har skadat sin familj, vilket inneburit att han har en vilja till att bättra sig. Han försöker förbättra sig genom att gå i folkhögskolan för att läsa upp sina betyg och klara av samhällstjänsten. Vid sidan om studierna vill Arwen arbeta. Han har sökt ett flertal jobb men har haft svårt med att finna arbete vilket lett honom in i droghandeln igen. Tanken på att få snabba pengar har fått honom att börja sälja droger

igen. Ett tag var han hemlös, men nu bor han med sin familj igen. På grund av sitt kriminella beteende har Arwen även genomgått en utredning för ADHD. Om framtiden berättar han att han har en stark framtidstro.

Framtiden är ljus. Jag kan inte leva så som jag levt, man kommer inte långt på det.

8.2 Josefs berättelse

Josef föddes i slutet av 1990-talet i Sverige. Precis som Arwen har Josef, tillsammans med sin mamma och pappa flyttat mycket under barndomen. Den största delen av sin barndom bodde Josef i ett område där det förekom mycket kriminalitet. För honom har barndomen inte varit enkel. Han växte upp med en missbrukande pappa som inte var närvarande i hans liv och en mamma som var påverkad av kriget i hemlandet. Josefs mamma kunde knappt ta sig upp ur sängen. Hon led av psykiska besvär som gjorde att hon inte orkade med barnen.

Under barndomen var Josef ett introvert barn. Han höll sig oftast för sig själv och befann sig sällan i sociala interaktioner. Till följd av sitt inåtriktade beteende blev han utstött av andra barn. Varken hans mamma eller pappa arbetade vilket medförde ekonomiska svårigheter till familjen. Pengar var en av faktorerna till varför Josef valde den kriminella vägen.

Det var ju typ därför jag började sälja, för att kunna hjälpa till hemma. Jag ville leva high life. Det var så det var. Men man faller ju alltid till slut...

Skolan var aldrig viktig för Josef. Han berättar att han i tonårsåldern började begå grövre brott. Han ville hjälpa till att försörja familjen, men det var också ett sätt för honom att fly från problemen hemma. Han fick aldrig uppleva föräldrarnas kärlek och värme. Han fick inte heller den uppmärksamheten ett barn borde få under uppväxten, därmed utvecklade han ett utåtagerande beteende. Josef började umgås med likasinnade människor för att känna tillhörighet. De nya vännerna hade en stor inverkan på honom. De kunde begå spontana brott och var nästan jämt drogpåverkade. Han blev alltmer våldsam och frustrationen visade han genom att slåss med andra ungdomar.

Vi kunde läxa upp andra för att visa dem att ingen kan jävlas med vårt gäng.

Josef och hans gäng hade ett brett kontaktnät vilket underlättade drogförsäljningen. Vid ett tillfälle hade gänget kontrollen över hela droghandeln i staden. Detta höll inte länge förrän det uppstod en konflikt mellan gängmedlemmarna. Josef blev utstött ur gänget och pengarna som tjänades gömdes undan för honom. När Josef ifrågasatte vännerna urartade det och han blev skjuten.

Jag överlevde fem skott. Ända sedan den dagen har jag inte varit mig själv...Jag har förstört min familj. Mamma har till och med sagt att hon inte bryr sig längre för hon har förlorat hoppet om mig, det är det värsta man kan uppleva.

Han har många gånger försökt förbättra sitt liv genom att söka jobb och försöka lämna det kriminella livet, men på grund av sitt förflutna är det svårt att få en anställning. Ända sen Josef var liten har han känt utanförskap och att samhället inte har gett det stöd han har behövt såsom hjälp med bostad, arbete och försörjning, därför känner han sig sviken av samhället.

Mitt liv idag består av utanförskap, jag är inte en del av samhället. Jag är fortfarande i gamet och jag har massa yngre som är kriminella och det vill vi göra att alla ska jobba under oss. Vi vill bara tjäna massa pengar, det är sanningen. Det är ingen ljus framtid.

8.3 Nemins berättelse

Nemin växte upp med sin pappa då hans mor gick bort vid tidig ålder. I hemlandet tvingade Nemins pappa honom till att arbeta då familjen led ekonomiskt. Han berättar att han ofta blev slagen av sin pappa om han inte tjänade ihop tillräckligt med pengar. När Nemin var 10 år gifte hans pappa om sig och fick ytterligare två barn. Han kände sig exkluderad från familjen och i 13 årsåldern blev han adopterad till Sverige av en nära släkting. Det fanns inget emotionellt band mellan Nemin och släktingen, utan det var bara ett släktskap på avstånd. Väl i Sverige började Nemin att gå i skola. I hemlandet gick Nemin inte i skola och han hade svårigheter med att anpassa sig till det svenska samhället. Han lärde sig att läsa och skriva, men han hade stora svårigheter med att behärska det svenska språket.

I skolan hade jag mycket frånvaro. Jag kunde vara i skolan. Men gick inte till lektionerna för att det var tråkigt.

I hans vänskapskrets fanns kamrater med kriminella värderingar som påverkade honom till att begå brott. För att fly från verkligheten började han att röka cannabis för att dämpa sina känslor.

Jag började röka marijuana för att jag hade det tråkigt... Det resulterade i ett missbruk, ett missbruk som blev enormt. Jag provade olika slags droger, men det var just en specifik som jag fastnade för... men för den krävs det pengar, så det blev också skaffa pengar för sitt eget missbruk.

I tonåren började jakten på pengar. Nemins kriminella karriär eskalerade och han blev allt mer involverad i olika typer av brott såsom inbrott, stöld, häleri och våldsbrott. Nemin hamnade i en ond spiral som bestod av missbruk och brott. Han försökte bryta sig loss från missbruket flera gånger, men det resulterade i ständiga återfall. Under senare år utvecklade Nemin psykiska störningar som bland annat psykos och paranoia.

Det var oftast poliser, civila och man misstänkte folk hela tiden. Vem var på ens sida, vem var inte?

Nemin har blivit dömd ett flertal gånger, och efter frisläppandet hade han ännu mindre motivation till att förändra sitt liv. När han sökte hjälp kunde han inte hålla de avtalade tiderna pga. sitt missbruk.

Många gånger har jag sagt att jag ska ändra mig, att jag ska bryta det här... men så tar det inte mer än två veckor. Det blir mycket ord, ingen verkstad och sen är man tillbaka på ruta ett igen med ett enormt missbruk.

Han känner att han är en utomstående, att samhället inte tar emot honom. Många gånger dyker det upp tankar om att återvända till landet han kom ifrån. Om framtiden berättar Nemin att han inte ser någon framtid, förutom en dom som ligger allra närmast.

8.4 Laiths berättelse

Laith växte upp i en liten ort, i ett område som var blandat med människor med olika etnisk bakgrund. Han växte upp med en ensamstående mamma och en funktionshindrad syster, hans pappa fanns inte närvarande i hans liv. När han var liten kände Laith att han inte blev sedd. Dels på grund av att den andra föräldern saknades, men också för att systemen krävde mer omsorg. Eftersom systemen behövde mer omsorg kände Laith sig förbisedd. Till följd av detta sökte han sig till personer som fick honom att känna sig bekräftad och värdefull.

Jag hade ingen manlig gestalt i mitt liv, medan alla andra i mitt fotbollslag när jag började, när jag var 6–7 år gammal, hade pappor som körde dem till träningar, tog dem på cuper och allt annat och det minns jag än idag att det satt kvar och utvecklade ett aggressivt beteende.

I området där Laith familj bodde fanns äldre personer som begick brott, främst narkotikabrott. Att Laith utvecklade ett kriminellt beteende grundas i att han i 10 årsåldern började umgås med dessa äldre personer. I gänget hade man en aggressiv jargong som Laith påverkades av. I denna miljö var också narkotikan en accepterad del av tillvaron. I skolan hade Laith problem med både studier och lärare. Han brukade alltid hamna i diskussioner med lärare. På grund av svårigheterna i skolan vidtog klassföreståndaren åtgärder i hopp om att förbättra situationen. Detta genom ett personligt möte hemma hos Laith familj. Mötet ledde inte till någon förbättring. När han började mellanstadiet hade han en vilja av att ändra sitt liv. Han började i en ny skola, men det tog inte långt tid innan han var tillbaka i samma levnadssätt igen.

Jag har ju varit en smart elev, men jag har haft en krets utanför skolan som inte bryr sig om skolan, som bryr sig mer om... aa men knarka egentligen, det är typ de som har varit de största grejerna.

I tonåren utvecklade Laith ett mer aggressivt beteende med kriminella värderingar. Om människor kände en rädsla för en var man respekterad, man var stark och mäktig och genom att använda sig av våld blev man känd. Genom att begå brott fick han en viss social status

vilket var en av drivkrafterna för Laith. Om man fick respekt av folk var man viktig. Pengar har aldrig varit en bidragande faktor, utan den sociala statusen och spänningen i att begå brott är det som varit de främsta faktorerna till Laiths kriminella beteende. Laith berättar att just polisjakter var det mest spännande.

Det var så det funkade, hade du respekt, folk kände vem du var då hade du liksom fått en grupp och du var sedd.

Laith hade vänner som kunde göra inbrott i butiker och det beteendet började ta sig i uttryck hos honom till viss del. Det behövde aldrig vara i Laiths intresse att råna just en viss butik, det kunde ha varit hans väns intresse och då var det viktigt att man ställde upp. Att ställa upp för de andra i umgänget var en oskriven regel. I början upplevde Laith inte att sina handlingar som direkt allvarliga.

Att stjäla en cykel var liksom inte en big deal... Jag brydde mig inte om den tillhörde någon eller om den personen skulle bli ledsn för att dennes fina cykel var borta, jag tyckte att det var en bagatell.

Laith berättar att för varje brottslig gärning han begick som kom till hans mammas kännedom fick han enorma skuld känslor. De känslorna och det faktum att hans kriminella vänner begick allt grövre brott och blev dömda resulterade i att han började tänka om. Han berättar att han är den enda sonen och att han har ett stort ansvar gentemot sin mamma och syster. Han förstår att hans livsstil påverkar dem. Laith är inte längre inblandad i narkotikabrott och inbrott, men det som han har fortsatt med är våldsbrotten. När vi frågar Laith om hans framtidsbild ser han en ljus framtid. Han vill bättra sig själv.

Man vet aldrig hur det slutar, fortsätter man så här kommer det vara samma sak, man går i en ond cirkel, det kommer aldrig ta slut, och man förlorar alltid, polisen kommer alltid ta en, förr eller senare...

8.5 Elias berättelse

Som 5 åring flydde Elias tillsammans med sina fem syskon och föräldrar från ett krigsdrabbat land till Sverige. När familjen kom till Sverige bosatte de sig i ett område med låga socioekonomiska förhållanden. Elias spenderade majoriteten av sin barndom där. I området finns det människor med olika etniciteter. Elias menar att en del av dem har haft svårigheter med att anpassa sig till det svenska samhället och språksvårigheterna är omfattande.

Elias föräldrar hade det lätt att etablera sig i det svenska samhället och började arbeta för att barnen skulle få en bra uppväxt vilket innebar att de äldre syskonen fick ta större ansvar över de yngre syskonen. Elias hade inte en nära relation till sina syskon. Detta grundade sig på att syskonen var mycket äldre än honom, därmed tog han ingen hänsyn till syskonens regler. De första två åren i Sverige gick Elias i en språkskola för nyanlända, men hade trots detta svårigheter med det nya språket. Vännerna i hans umgängeskrets talade samma språk som

honom, därmed kände han inget behov av att lära sig ett nytt. Till följd av detta blev han utstött när han övergick till grundskola.

Jag hade rätt svårt att få kompisar så jag hamnade utanför... eller jag hade de som jag kom överens med, men det var ju ofta barn i samma situation. Det var folk som hade kommit hit och också kände sig lite utanför, så vi blev utanför tillsammans då om man säger så.

För att hitta en roll började Elias utöva olika sporter, bland annat fotboll och boxning. Boxningen blev en arena där han kunde få utlopp för sina inre aggressioner. Sporten medförde att han fick respekt från andra i omgivningen vilket gav honom en maktkänsla.

Att jag gick i boxning gjorde att jag kunde hävda mig på ett bra sätt, jag kunde försvara mig med våld och fick ändå rätt mycket respekt när jag var liten. Nu i efterhand så var det väl inte bra respekt jag fick...

Eftersom att han inte hade förmågan att lösa konflikter verbalt tog han till våld som en lösning. Detta resulterade i att han blev avstängd från boxningsträningarna. Elias hamnade i en brottslig umgängeskrets där personerna var några år äldre än honom. Hans kriminella debut började i 14 årsåldern med att stjäla cyklar. När han var 15 år började han röka cannabis. Elias hade ingen vilja av att missbruka cannabis, men grupptrcket var starkt. Om kompisarna rökte, var han också tvungen att röka. I skolan blev han placerad i en specialklass med andra ungdomar med liknande svårigheter. Även där fanns en stark kamratpåverkan. Genom att begå brott uppfyllde han en kraven för att få tillhörighet med gänget. Elias umgängeskrets hade ett rykte om sig av att vara kriminella och som man också behövde leva upp till. För att tjäna pengar började Elias sälja narkotika. Motivationen till att sälja narkotika var dels den spänningen men också tron på att tjäna snabba pengar.

De här snabba pengarna... det var lite det man var ute efter. Studiebidraget eller pengar man fick från föräldrar och syskon räckte inte till för att köpa kläder, framförallt märkeskläder, för man visste inte vem man var på den tiden. Man vill hävda sig, man ville ha det nyaste som alla andra hade.

Våldsbrotten har varit en stor del av Elias kriminella liv. I framtiden hoppas Elias på en förbättring. Hans tankesätt förändrades efter att han insåg hur mycket hans handlingar skadade hans familj.

Jag såg att morsan mådde ju dåligt, varje gång jag ser på min mamma eller när hon kollar på mig så säger hennes blickar mer än vad hon egentligen vill säga till mig och samma sak med farsan då... Vad jag vill bli i framtiden är oklart, men jag vill iallafall ha behörighet när jag lämnar gymnasiet om två år.

8.6 Sammanfattning

Ungdomarna i studien har alla haft en uppväxt som har varit problematisk. Av vad som framgår i intervjuerna har en del av informanterna haft en otrygg barndom. Tre av informanterna har föräldrar som har flytt från krigsdrabbade länder till Sverige. Föräldrarna till dessa ungdomar utbildade sig och arbetade hårt i förhoppning om att bli en del av det svenska samhället och ge sina barn ett bättre liv.

Arwen uppger att hans barndom har varit problemfri och att relationen till familjen alltid har varit god. Under barndomen har familjen levt på olika områden och Arwen har många gånger fått anpassa sig till olika miljöer. Den kriminella utvecklingen för Arwen började när familjen tillslut bosatte sig i ett relativt utsatt område.

I likhet med Arwen har Josefs familj också levt på flera olika områden, men relationen till familjen har inte varit lika god som i Arwens familj. Efter att ha flytt från ett krigsdrabbat land drabbades Josefs mamma av psykiska besvär och Josefs pappa hade alkoholen som flykt, vilket ledde till att han inte var närvarande i Josefs liv. Familjen flyttade permanent till ett område med lägre socioekonomiska resurser och eftersom att föräldrarna inte arbetade, tjänade de sitt uppehälle genom ekonomiskt bidrag. De ekonomiska svårigheterna ledde till att Josef började sälja droger.

När Elias var 5 år gammal flydde han tillsammans med sin familj till Sverige. Flytten till Sverige innebar ett nytt liv och nya möjligheter för familjen, men förväntningarna uppfylldes inte för Elias. Familjen bosatte sig i ett område där majoriteten av medborgarna inte var integrerade i samhället, vilket medförde svårigheter för Elias, både språkmässigt och socialt. För att finna en tillhörighet sökte sig Elias till kretsar som befann sig i samma situation. I dessa kretsar förekom det kriminalitet och droger.

Att integreras i samhället var även svårt för Nemin. Den största delen av sin barndom spenderade Nemin i sitt hemland. Hans mamma avled i tidig ålder och kort därefter träffade hans pappa en ny kvinna. Vid 13 årsåldern blev Nemin adopterad till Sverige. Under uppväxten har det inte funnits en vuxen till hands då släktingen hade egna barn och inte kunde tillgodose Nemins behov.

Laith växte upp med en ensamstående mamma, utan en närvarande pappa. Hans syster har en funktionsnedsättning som kräver mer tid och uppmärksamhet och till följd av detta kände Laith sig förbisedd under barndomen. Gemensamt med de andra informanterna levde familjen i ett område där det ofta förekom kriminalitet. Laith hamnade i en umgängeskrets där brott var vanligt förekommande. Det var början för Laiths kriminella utveckling.

9. Analys och diskussion

Enligt forskningsbakgrunden har olika sociala sammanhang ett samband till ungdomskriminalitet där ogynnsamma uppväxtförhållanden och bostadsområde är de största bakomliggande faktorerna till att ungdomar begår brott, men även andra faktorer som vänskapskrets och skolanknytning har en betydande roll. Barn som växer upp i en osund närmiljö där relationen till föräldrarna är svag löper större risk att utveckla ett kriminellt beteende. Utifrån forskningsbakgrunden kan man knyta an familjefaktorer till de andra välkända riskfaktorerna. Att ungdomarna har en sämre skolanknytning och att de hamnar i en kriminell vänskapskrets kan ha sin grund i de ogynnsamma uppväxtförhållandena.

Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse för de sociala och individuella förhållandena som bidrar till att unga män mellan 15–20 år begår brott. Efter att ha analyserat den insamlade empirin går det att konstatera att flera faktorer tycks ha bidragit till de intervjuade ungdomarnas utveckling av ett kriminellt beteende. Dessa faktorer är att respondenterna är födda i en familj där familjemedlemmar lider av psykiska funktionsnedsättningar eller en familj där föräldrarna saknar effektiv föräldraförmåga, påverkan av grupstryck och/eller bosatta i ett område med låg socioekonomisk status. Motiv som pengar, popularitet bland jämnåriga, spänning, en känsla av makt och kontroll är några exempel på anledningar till varför respondenterna menade ledde till att de hamnade i ett kriminellt beteende.

I det här kapitlet presenteras de teman som framkom efter kodning av det insamlade materialet. Intervjumaterialet diskuteras sedan genom att jämföras med de tidigare välkända riskfaktorerna enligt tidigare forskning.

9.1 Barndom- och familjefaktorer

Redan i barndomen kan ett normbrytande beteende upptäckas hos ett barn. Faktorer som uppmärksamhetsstörningar, aggressivitet och impulsivitet kan senare i livet utvecklas till ett kriminellt beteende. Under barndomen utvecklade Arwen ett utåtagerande och destruktivt beteende vilket kan ha orsakats av diagnosen ADHD. Barn som har denna typ av diagnos uppvisar ett nedbrytande beteende. Dessa barn löper högre risk att bli dömda för brott och att hamna i missbruk (Kriminalvården, 2014). Ytterligare en riskfaktor som kan ha bidragit till att Arwen utvecklade ett kriminellt beteende kan vara att familjen flyttade till flera olika områden i samma stad under uppväxten. Flera flyttningar som inneburit byte av skola och kamrater kan vara en brottsbegående faktor (Nilsson, 2013).

Därutöver är dåliga relationer med bristande kommunikation mellan föräldrar och barn en avgörande riskfaktor. Starka sociala band mellan föräldrar och barn är viktigt för att förebygga utvecklingen av ett kriminellt beteende hos en ung individ (Ring, 1999). En bristande kommunikation medför att föräldrar inte har insikt i vad barnen gör utanför hemmet. Barnen riskerar då att i tidigt skede hamna i kriminella kretsar (Stattin, 2001).

Majoriteten av deltagarna i studien har föräldrar som inte hade en god kännedom om vad barnen gjorde på sin fritid eller vilka de umgicks med. I Elias fall var det de äldre syskonen som hade det största ansvaret för honom då föräldrarna ofta arbetade. Likaså var det för Laith då hans mamma var fullt upptagen med omsorgen av sin funktionshindrade dotter, vilket innebar att hon inte hade full insyn i sin sons umgängeskrets. Det, i kombination med Laiths frånvarande pappa, kan ha varit en faktor som bidrog till att Laith begick kriminella handlingar.

Rings (1999) analys om att en trygg och kärleksfull relation mellan föräldrar och barn är en hämmande faktor för ungdomskriminalitet kan förknippas till Laiths uppväxt. Laith har inte haft en god relation till sin pappa, därmed kan man inte konstatera att en god relation till pappan hade hindrat Laith från att utveckla ett kriminellt beteende. I Laiths situation har hans pappa inte haft insyn i hans liv och därmed har pappan inte kunnat påverka Laiths utveckling av ett kriminellt beteende.

Kärleksfulla föräldrar är en hämmande faktor för utvecklingen av ett kriminellt beteende (Stattin, 2001). Både Nemin och Josef har haft problematiska hemförhållanden. Josef har under barndomen levt med båda sina föräldrar, men föräldrarna brast i omsorgen på ett sådant sätt att pappan var en missbrukande alkoholist och mamman led av psykisk ohälsa. Med anledning av detta kunde varken hans mamma eller pappa arbeta, därmed fick familjen försörja sig genom ekonomiskt bistånd. Under Josefs uppväxt flyttade även hans familj till olika områden och Josef fick anpassa sig till flera olika miljöer. Föräldrar med hälsoproblem och svag ekonomi har visats vara en medverkande faktor till kriminalitet (Nilsson, 2013). Nemin har inte heller haft en problemfri uppväxt. När Nemin var liten gick hans mamma bort och hans pappa hade stora ekonomiska svårigheter. Därav var Nemin tvungen att jobba. Efter att hans pappa gifte om sig och fick fler barn blev han adopterad till Sverige av en släkting. Nemin kände sig utesluten från både familjen i hemlandet och adoptivfamiljen i Sverige.

Det är inte bara Nemin som kommer från en splittrad familj, utan majoriteten av respondenterna har växt upp med splittrade familjer. Enligt Nilsson (2013) är en splittrad familj en indikator från ett ogynnsamt uppväxtförhållande, vilket är en bidragande faktor till varför ungdomar utvecklar ett kriminellt beteende.

9.2 Umgänge och grupptillhörighet

Om en ungdom umgås med vänner som dagligen begår brott eller har en positiv inställning till kriminalitet skapar det en accepterande attityd till brottslighet hos den unge (Ring, 1999). Arwen spenderade största delen av sin barndom i ett relativt utsatt område. Där träffade han nya vänner som hade andra värderingar och åsikter som han inte var van vid. Med tiden började han att anpassa sig till den nya miljön och han hamnade i en umgängeskrets där kriminalitet var vanligt förekommande.

Grupptillhörighet är en stark riskfaktor vilket brukar leda till gruppåverkan. När en ungdom känner uppskattning från vänner för de kriminella handlingar som begås börjar ungdomen prioritera vännernas vilja och åsikter (Ring, 1999). Att Laith växte upp med en frånvarande pappa medförde en känsla av saknad hos honom. Som ung sökte han sig till personer som kunde bekräfta honom och få honom att känna sig värdefull. Personerna han började umgås med var äldre och hade redan tidigt hamnat i kriminella banor. Umgängets attityd till brottslighet reflekterade sig i Laiths beteende och han började ta till sig gängets värderingar. Även om det inte var i Laiths intresse att begå ett visst brott var det viktigt att man ställde upp för varandra. Att vara lojal och att inte baktala varandra är regler och normer som vänner i sådana umgängen måste förhålla sig till (Fondén, 2001).

För att känna en tillhörighet började Josef, Nemin och Elias umgås med likasinnade människor som hade en stor inverkan på dem. Enligt Fondén (2001) söker sig ungdomar till personer som har liknande värderingar och åsikter. När en individ umgås med personer som är lik en själv förstärker man de egna värderingarna. Gradvis börjar individen värdera det nya umgänget högt och det skapas en känsla av gemenskap i gruppen där man ser medlemmarna som en familj.

Samtliga intervjupersoner berättar att när man är aggressiv får man respekt. Våldet väcker en viss rädsla hos människor och på så sätt får de en hög social status. Beteendet är vanligare hos unga män då de vill framstå som manliga. Genom att begå brott och sätta skräck hos människor visar de sin manlighet (Berglund, 2000). En ytterligare drivkraft har varit känslan av spänning. Tre av informanterna berättar att de ibland har begått en brottslig handling på grund av tråkighet. Att sälja droger och tjäna pengar är drivkrafter som är gemensamma för flera av respondenterna. Enligt Fondén (2001) är tanken av att tjäna snabba pengar samtidigt som man upplever spänning är vad som driver ungdomar till att begå brott.

Dessutom kan samtliga respondenter förknippas med Rings (1999), men också Sarneckis (2001) och Fondéns (2001) analys om att det brottsliga beteendet kan vara inlärt. Inläringen innefattar handlingsmönster som till exempel inställning till kriminalitet, motiv och kunskap om utförandet av olika brott.

9.3 Skolanknytning

Ett barn påverkas starkt av skolmiljön, lärare och skolkamrater. Barnets prestation i skolan skapar en social kontroll som kommer att förhindra ett uppförande som kommer att förstöra skolgången (Svensson, 2006). Barn lär sig, genom den psykosociala skolmiljön, hur de ska förhålla sig till olika sociala sammanhang (Skolverket, 2014). Flera av respondenterna berättar att skolgången har gått dåligt.

Arwens koncentrationsförmåga i skolan var låg och han hade stora svårigheter med inläringen. Även relationerna till skolkamrater och lärare var dåliga och vid 16 årsåldern lämnade han skolan. Svårigheterna i skolan för Arwen kan ha sin grund i diagnosen ADHD,

men också att han under uppväxten har ofta fått byta miljöer och skolor. Skolövergångar och svårigheter i skolan kan vara riskfaktorer till Arwens normbrytande beteende (Sutherland, 2011). Även Laith och Elias har varit tvungna att anpassa sig till nya skolmiljöer, nya krav och skapa nya kontakter med både skollärare och skolkamrater.

Elias hade stora svårigheter med att behärska det svenska språket och han blev omplacerad till en specialklass tillsammans med andra elever som hade liknande svårigheter. När en elev omplaceras blir denne utstött av andra i skolan. Även om skolans syfte är att förbättra elevens förutsättningar i skolan kan detta medföra att eleven istället hamnar utanför. För att skapa en tillhörighet kan utanförskapet bli en bidragande faktor till att eleven söker sig till grupper med liknande kriminella beteenden (Sutherland, 2011). I likhet med Elias hade även Nemin stora svårigheter med språket. Han hade tidigare i sitt hemland aldrig gått till skolan då familjen inte hade råd. Han hade svårigheter med att anpassa sig till den nya miljön och hans intresse för skolan minskade.

Under uppväxten var Josef oftast för sig själv och han undvek för det mesta sociala interaktioner. På grund av detta blev han utstött av andra barn, både i skolan och på fritiden, vilket ledde till en hög skolfrånvaro. Lemma m.fl. (2014) menar att inlärningssvårigheter kan leda till en hög skolfrånvaro som i kombination med låg tillhörighet till skolan kan utveckla ett kriminellt beteende hos unga pojkar.

Respondenternas beteenden i skolan kan även grunda sig i de svåra uppväxtförhållandena. Som tidigare nämnt hade båda Josefs föräldrar hälsoproblem. Föräldrarnas hälsoproblem, i kombination med flera flyttningar och svag ekonomi kan ha lett till att Josef utvecklade ett brottsligt beteende (Nilsson, 2013). Barn med föräldrar som är involverade i skolgången utvecklar i mindre utsträckning ett kriminellt beteende och har en större chans till en akademisk framgång. Med detta menas att det finns en stark korrelation mellan involverade föräldrar, hur höga betyg ungdomar har och medbrottslighet (Stewart, 2003). Majoriteten av informanterna har föräldrar som inte har varit engagerade i sina barns skolgång.

9.4 Etnicitet och bostadsområde

När människor immigrerar till Sverige kan de bli bemötta på olika sätt. Vissa blir bemötta med en öppen famn, medan andra inte får samma vänliga bemötande. Detta har en påverkan på invandrares brottslighet. De invandrare som blir bemötta med fiendskap löper högre risk att hamna i brottslighet (Pettersson, 2017). Därutöver har invandrare som flyr till Sverige inte en vetskap om bostadsförmedlingens arbetsuppgifter och godtar därmed det första bostadserbjudandet de får. Detta leder mestadels till att invandrare bosätter sig i områden med lägre socioekonomiska resurser (Molina, 1997). Flera av informanterna har flytt eller har familjer som har flytt från krigsdrabbade länder vilket kan vara en bidragande faktor till att de utvecklade ett kriminellt beteende (Sabia, Hickman och Barkley, 2014). Att ha behövt integreras in i ett nytt samhälle och en ny kultur kan ha skapat en ackulturativ stress hos flera av informanterna.

När en individ flyttar eller flyr till ett annat land har denne oftast inte samma förutsättningar som andra personer som är födda i landet vilket skapar en frustration hos individen. Barn till invandrare anammar samma mål som barn med svenskfödda föräldrar, dock har de i allmänhet inte tillgång till samma resurser som dessa barn (Pettersson, 2017). Samtliga respondenter har haft lägre levnadsstandard i allmänhet och att bo i områden med lägre socioekonomiska förhållanden är gemensamt för alla. Ungdomar med annan etnisk bakgrund än svensk kan hamna i brottsliga verksamheter om de lever i utsatta områden. Pettersson (2017) menar att ungdomars överrepresentation i brott minskar om de flyttar från ett utsatt område till ett mindre utsatt område. Den ackulturativa stressen, i kombination med den socioekonomiska segregeringen skapade sämre förutsättningar för samtliga respondenter. Avslutningsvis var det inte etniciteten i sig, utan levnadsförhållandena i de utsatta områdena som tycktes ha störst påverkan på ungdomarnas utveckling av ett kriminellt beteende?

9.5 Avslutning

Studiens slutsats grundar sig på den insamlade empirin som har analyserats med hjälp av de välkända riskfaktorerna som framgår i forskningsbakgrunden. Utifrån syftet och frågeställningarna har materialet presenterat olika riskfaktorer som kan ha bidragit till att unga män utvecklar ett kriminellt beteende. Familjeförhållanden, barndomsfaktorer och bostadsområde har visat sig ha en betydande roll för utvecklandet av ett kriminellt beteende hos unga män mellan 15–20 år, vilket framkom i intervjuerna med informanterna. Majoriteten av informanterna har haft en otrygg uppväxt där flykt från andra länder, splittrad familj och familjemedlemmar med missbruk eller psykisk funktionsnedsättning har legat till grund. Att ha vuxit upp i svåra förhållanden innebär inte nödvändigtvis att ungdomar utvecklar ett kriminellt beteende, men kan utgöra en stor riskfaktor för utvecklingen av ett kriminellt beteende. Dessa faktorer har dock haft inflytande på både skolanknytningen och umgängeskretsen hos informanterna, vilket även framgår i forskningsbakgrunden. Att bo i segregerade bostadsområden där kriminalitet är vanligt förekommande är gemensamt för samtliga informanter i studien. Majoriteten av ungdomarna i studien uttrycker en känsla av utanförskap. För att känna en tillhörighet har ungdomarna format umgängeskretsar som har gemensamma värderingar och levnadsvanor.

Riskfaktorerna som har framkommit i både forskningsbakgrunden och intervjuerna medför inte att alla unga män i åldern 15–20 år utvecklar ett brottsligt beteende, men dessa faktorer kan ha en betydande roll och en stor påverkan på hur ungdomar utvecklas. Utifrån denna studie är det svårt att peka ut enbart en faktor som kan ha bidragit till att respondenterna utvecklat ett kriminellt beteende då det finns ett starkt samband mellan samtliga riskfaktorer som har framkommit i den tidigare forskningen och den insamlade empirin.

10.0. Metoddiskussion

10.1. Tillförlitlighet och pålitlighet

Överförbarhet och pålitlighet är två begrepp som är centrala i kvalitativa studier. De två begreppen bedömer kvalitén i materialet som insamlats. Överförbarheten avser att bedöma det relevanta i sammanhanget, medan pålitligheten avser att bedöma hur trovärdig studien är. När pålitlighet i en kvalitativ studie undersöks är det viktigt att veta att informanternas svar kan variera beroende på deras sinnesstämning. Med detta menas att trovärdigheten skall granskas utifrån intervjusituationernas sammanhang och bedömas tillsammans med överförbarheten (Bryman, 2011).

Syftet i studien var att utröna de sociala och individuella förhållanden som bidrar till en utveckling av ett kriminellt beteende. Vad som har framkommit är att de mest avgörande faktorerna kan vara boendemiljön och/eller umgängeskretsen. Bryman (2011) beskriver överförbarhet som omfattningen i vilken resultatet kan generaliseras till andra situationer och platser. Eftersom att motiven som framgår i resultaten inte kan vara de enda faktorerna till varför en ungdom hamnar i en kriminell bana, kan man inte generalisera resultat till andra situationer och miljöer. Vad gäller tillförlitligheten i studien ska undersökningen, enligt Bryman (2011), stämma överens med verkligheten för att den ska gälla.

Forskningsbakgrunden i studien stärker resultatet då den insamlade empirin stämmer överens med forskningen, vilket ger en hög tillförlitlighet. Forskningen beskriver både sociala och individuella faktorer som kan bidra till att ungdomar hamnar i en kriminell bana och dessa faktorer framgår även i intervjupersonernas berättelser.

Studien är grundad på en kvalitativ analys med narrativ inriktning. Intervjuerna baserades på respondenternas erfarenheter och subjektiva bedömningar över sina liv. Att informanternas egna berättelser togs fram var av stor betydelse. De hade en vilja av att dela med sig om så mycket som möjligt, även om ämnet är känsligt. Eftersom fyra av intervjupersonerna inte befann sig i Umeå användes istället videointervju via Skype. Metoden gav en stressad känsla då det var svårt att läsa av intervjupersonerna i jämförelse med fysiska intervjuer. Forskarna kunde inte veta ifall tystnaderna som uppstod var på grund av att informanterna inväntade en följdfråga eller om dessa behövde betänketid. Att videointervjun krånglade var ytterligare ett problem som uppstod. Ljudet kunde haka upp sig och till följd av detta fick respondenterna upprepa sina svar. En av intervjuerna fick avbrytas för att startas om på nytt. Teknologin tog för stort fokus vilket medförde att intervjuerna kändes otillräckliga och att forskarna gick miste om en hel del information. Den sista intervjun hölls i ett grupprum i Umeå Universitet. En fysisk intervju kan ha haft betydelse för vad informanten valde att berätta och hur forskarna tolkade berättelsen. Intervjupersonen får en större möjlighet till att reflektera över och ge ett utförligt svar. Dock kan de berättelser som informanterna delat med sig av förändras med tiden vilket ger låg trovärdighet (Bryman, 2011). Därför kan man diskutera om det insamlade materialet är tillräckligt för att kunna besvara frågeställningarna. Som tidigare

nämnt kan narrativa intervjuer fokusera på en specifik aspekt av en persons liv. En narrativ metod ger intervjupersoner ett större utrymme till att uttrycka sig och berätta om sina erfarenheter jämfört med andra samtalsmetoder (Johansson, 2005). Dock är författarna medvetna om det faktum att narrativa berättelser kan modifieras för att överensstämma med intervjupersonernas identitet och uppfattning av sig själva. Exempelvis kan det handla om att respondenterna förskönar, förminskar eller uttrycker sig på ett sådant sätt för att framställa sig själv i ett annat sken framför författarna (Bury, 2001). Eftersom att författarna har uppmärksammat detta läggs ingen värdering i trovärdigheten i informanternas berättelser, utan dessa framhävs för vad de är. Det vill säga, författarna ifrågasätter inte respondenternas berättelser i någon utsträckning.

För att fånga upp de områden som var av intresse låg fokus under intervjuerna endast på vad informanterna själva ansåg vara orsaker till att de utvecklat en kriminell livsstil. Till följd av detta kan annan viktig information ha missats. Utifrån temana i samtalsguiden talade intervjupersonerna mestadels om de möjliga riskfaktorer som kan ha lett till ett kriminellt beteende. Detta ledde till att intervjuerna blev kortare än förväntat. Till följd av detta kan man inte garantera en hög överförbarhet. Om studien genomförs på nytt och ger samma resultat innebär det att den har en god överförbarhet, men eftersom att respondenternas svar kan variera blir det svårt att konstatera att resultatet i studien kommer att vara densamma (Svensson, 1996). En annan nackdel med den narrativa metoden är att forskaren endast får ta del av en specifik information som informanterna väljer ut i syfte att underlätta för forskaren (Johansson, 2005).

Semistrukturerade intervjuer hade varit att föredra då metoden möjliggör för forskaren att kunna ändra och förtydliga frågorna under intervjun (Bryman, 2011).

Då ungdomsbrottslighet är ett känsligt ämne var det svårt att få tag på intervjupersoner, därav tillämpades ett bekvämlighetsurval. Det fanns inga svårigheter med att få personerna att ställa upp då de kände ett genuint intresse för att medverka i studien. Att använda sig av bekvämlighetsurval har dock sina nackdelar. Det är enligt Bryman (2011) omöjligt att genom en sådan urvalsstrategi generalisera resultatet då man inte vet vilken population detta stickprov är representativt för. Undersökningen består helt enkelt av de personer som fanns tillgängliga för forskaren. Vissa av deltagarna i studien är födda i Sverige och har föräldrar med utländsk härkomst, medan andra flydde tillsammans med sin familj till Sverige. Därmed är det svårt att generalisera studiens resultat. En gemensam riskfaktor för intervjupersonerna som framgick under intervjuerna var etnisk boendesegregation, därmed var det relevant att tillämpa denna riskfaktor inom forskningsbakgrunden. Ett mer slumpmässigt urval hade varit bättre för att kunna generalisera resultatet.

Varje enskild individ blir påverkad på olika sätt av olika situationer. Två personer upplever aldrig en händelse på ett och samma sätt. Därför kan man inte peka ut en enskild faktor. För att göra frågeställningarna mer valida kunde forskarna ha inriktat sig på hur en specifik faktor påverkar individen. Istället för öppna frågor kunde forskarna ha ställt en fråga i taget om varje känd faktor.

10.2. Konfirmering

De flesta individer har någon form av förförståelse. Enligt Thurén (2007) innebär det att människor inte enbart fångar upp verkligheten genom våra sinnesintryck, utan även genom en förutfattad kunskap om de ämnen man studerar. Den förutfattade kunskapen formar människans sätt att tolka och förstå verkligheten. Konfirmering innebär att en forskare har kontroll över sina värderingar på så sätt att de inte påverkat studien på ett avgörande sätt. Det går aldrig att få en fullständig objektivitet i samhällslig forskning, men en forskare ska kunna säkerställa att denne har agerat i god tro. Det ska vara uppenbart för läsaren att forskaren inte medvetet har färgat slutsatsen utifrån sina personliga värderingar (Bryman, 2011).

För att undersökningen skulle vara så objektiv som möjligt genomfördes en narrativ intervju. Detta för att intervjupersonerna själva skulle få berätta om sina upplevelser och erfarenheter utav ungdomskriminalitet. Med insikten att förkunskaper och värderingar kan vinkla synen på det empiriska materialet har forskarna överlag försökt att uppträda sakligt under hela arbetets gång. Insikten i att det inte går att vara fullkomligt objektiv ska förhindra att forskaren avsiktligt utgår ifrån sina personliga värderingar under forskningsprocessen (Bryman (2011). Under intervjuerna var forskarna noga med att frågorna skulle förbli öppna och de undvek att ställa ledande följdfrågor. För att undvika feltolkning av respondenternas svar transkriberades intervjumaterialet ordagrant. Genom att redovisa hur studiens arbete har gått tillväga uppnås en viss pålitlighet (Bryman, 2011).

10.3. Förslag till vidare forskning

Ungdomskriminalitet är ett viktigt forskningsområde. Utifrån Brottsförebyggande rådets (2011) statistik går det att konstatera att 80 % av alla ungdomsbrott begås av män. Med tanke på att studien enbart fokuserar på riskfaktorer som bidrar till att unga män begår brott, hade det varit av intresse att genomföra en jämförande studie mellan unga flickor och pojkar. Vilka motiv och riskfaktorer ligger till grund för ungdomskriminalitet bland unga flickor? Studien hade möjligtvis gett ett annat utfall. Genom att undersöka och upptäcka vilka riskfaktorer som föreligger bakom ungdomskriminalitet kan man i framtiden göra insatser för att motverka kriminalitet bland ungdomar.

11. Referenslista

Litteratur

Andershed, H., Söderholm Carpelan, A., Andershed, Anna-Karin, & Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete. (2010). *Ungdomar som begår brott: Vilka insatser fungerar?* (1. uppl. ed.). Stockholm: Gothia: IMS, Socialstyrelsen.

Almqvist, K. (2006). Identitet och etnicitet. I Frisé, A & Hwang, P. (red.) *Ungdomar och identitet* (s.79–108). Stockholm: Natur och kultur.

Berglund, S. (2000). *Socialpedagogik, i goda möten skapas goda skäl*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A., & Nilsson, B. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2., [rev.] uppl. ed.). Malmö: Liber.

Estrada, F., & Flyghed, J. (2017). *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Fjärde upplagan. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Fondén, C. (2001). Gola aldrig ner någon. I: Estrada, F. och Flyghed, J. (red), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s.207–242). Lund: Studentlitteratur.

Giddens, A., & Andersson, S. (1999). *Modernitet och självidentitet: Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos.

Lundgren, M & Persson, B (2003). *Barn och unga i riskzonen –samverkan och förebyggande arbete*. Stockholm: Svenska Kommunförbundet

Magnusson Turner, Lena (2008). *Den delade staden*. Umeå: Boréa bokförlag.

Molina, Irene (1997). *Stadens rasifiering. Etnisk boendesegregation i folkhemmet*. Uppsala: Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Nilsson, A. (2013). Uppväxtförhållanden och frihetsstraff. I: Estrada, F. och Flyghed, J. (red), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 132–147). Lund: Studentlitteratur.

Petterson, T. (2013). Utländsk bakgrund och ungdomsbrottslighet. I: Estrada, F. och Flyghed, J. (red), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 181–201). Lund: Studentlitteratur.

Riessman, C. (1993). *Narrative analysis* (Qualitative research methods series, 30). Newbury Park: Sage.

Ring, Jonas (1999). *Hem och skola, kamrater och brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen. Libris 8370991. ISBN 91-7153-983-2.

Svensson, P-G. (1996). Förståelse, trovärdighet eller validitet? I: Svensson P-G. & Starrin, B. (red.), *Kvalitativa studier i teori och praktik* (s. 209–227).

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Lund: Studentlitteratur.

Wikström, H. (2009). *Etnicitet*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Artiklar

Bury, M. (2001), Illness narratives: fact or fiction? *Sociology of Health & Illness*, 23: 263–285. doi:10.1111/1467-9566.00252

Carlsson, C. (2013). *Processes of Intermittency in Criminal Careers*. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(8), 913–938.

Derluyn, Ilse & Broekaert, Eric. (2008). *Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective*. *International journal of law and psychiatry*. 31,319–30. 10.1016/j.ijlp.2008.06.006.

Lemma, P., Borraccino, A., Berchiolla, P., Dalmasso, P., Charrier, L., Vieno, A., Cavallo, F. (2015). *Well-being in 15-year-old adolescents: a matter of relationship with school*. *Journal of Public Health (Oxford, England)*, 37(4), 573–580. <http://doi.org/10.1093/pubmed/fdu095>

Sabia, Margaret. (2014). *Delinquency Intervention Development: The Importance of Considering Immigrant Youths' Adaptive Challenges*. *Journal of Human Services*. 34,169–173.

Sarnecki, Jerzy. (2001) *Brottsliga nätverk i Stockholm*. I: Estrada, Felipe och Flyghed, Janne (red), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s.144–179). Lund: Studentlitteratur

Sarnecki, J. (2014). *Should Criminologists Shift Their Focus Away From Juvenile Delinquency?* *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 58(5), 519–521.

Shaplin, J., & Tiedeman, D. (1951). *Comment on the Juvenile Delinquency Prediction Tables in the Gluecks' Unraveling Juvenile Delinquency*. *American Sociological Review*, 16(4), 544–548.

Stattin, Håkan. (2001). *Öppna, inte övervakade, barn löper mindre risk att bli kriminella*. *LÄKARTIDNINGEN*,3009–3013.

Stewart E A, (2003) *School social bonds, school climate, and school misbehavior: A multilevel analysis*. Justice Quarterly, 20(3), Routledge: Storbritannien

Sutherland, A. (2011). *The relationship between school and youth offending*. Social Policy Journal of New Zealand, (37), 51–70.

Elektroniska källor

BRÅ-rapport (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Stockholm: Brå.

BRÅ-rapport (2017). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Stockholm: Brå.

Lundholm, L., & Sverige. Kriminalvården. (2014). *ADHD I Kriminalvården: Sammanfattningsrapport*.

Nationalencyklopedin (NE), *brott*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/brott>

Nationalencyklopedin (NE), *etnicitet*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/etnicitet>

Nationalencyklopedin (NE), *segregation*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/segregation>

Polisen. (2015). *utsatta områden: sociala risker kollektiv förmåga och oönskade händelser*. Stockholm: Polismyndigheten.

Skolverket. (2014). *Grundskolan i internationella kunskapsmätningar: kunskap, skolmiljö och attityder till lärande*. Stockholm: Skolverket.

Svensson R, (2006). *Ungdomar och brott åren 1995–2006*. Brå-rapport 2006:7, Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Sverige. Socialstyrelsen. (2009). *Barn och unga som begår brott: Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Lagar

SFS: 1962:700. *Brottsbalken*. Stockholm: Justitiedepartementet L5.

12. Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi är tre socionomstudenter som går sjätte terminen på Umeå Universitet. I dagsläget skriver vi vår C-uppsats som handlar om ungdomskriminalitet där vi fokuserar på vilka riskfaktorer det finns som triggar igång ett kriminellt beteende bland unga män. Främst vill vi förstå vilka individuella och sociala förhållanden som bidrar till ett kriminellt beteende. Vårt mål är att ha tre stycken djupintervjuer och vi skulle uppskatta om du vill delta och dela med dig av dina erfarenheter i vår undersökning.

Att delta i undersökningen är helt frivilligt och du kan när som helst under forskningen avbryta ditt deltagande. Vi garanterar dig att ditt deltagande kommer att vara anonymt och inga namn kommer att framträda i vår studie. Du kommer inte på något vis kunna bli identifierad under någon del av undersökningen. Dina uppgifter kommer vi att behandla konfidentiellt och det är endast vi som kommer att ha tillgång till det inspelade materialet. Hör gärna av dig om du har några frågor!

Kontaktuppgifter:

Faten Ali Elamiri
Fateen_94@hotmail.com

Betty Terefe
Bettyterefee@gmail.com

Selda Naghikhani Azar
Seldanaghi_2012@live.se

Bilaga 2: Intervjuguide

Barndomen

- berätta om din barndom (var växte du upp, med vilka, familj, vänner
- dina starkaste minnen under barndomen

Tonåren

- relationer, vänner och familj

Kriminaliteten

- När började det
- vad tror du fick dig att börja begå brott

Framtiden?

- Hur ser den ut?

Bilaga 3: Kodningstabell

Koder	Kategorier	Temat
Normbrytande beteende Impulsivitet Kriminalitet Låg koncentrationsförmåga ADHD Introvert Aggressiv Utanför	Barndomen	Barndomsfaktorer
Alkohol Psykisk ohälsa Familjeförhållande Trauma Krigsdrabbat land Splittrad familj Frånvarande föräldrar Bristande omsorg	Familjens välmående	Familjefaktorer
Umgängesgång Sociala interaktioner Utanförskap Gruppsyck Kamratpåverkan Lojalitet Anpassning	Relationer till vänner	Umgänge & grupptillhörighet
Frånvaro Hoppade av skolan Dåliga betyg Byte av skola Dåliga lärarrelationer Låg tillhörighet	Skolgång	Skolanknytning

Utsatt område Låg socioekonomisk status Polis Narkotika Kriminella gäng Segregerat område	Boendemiljön	Etnisk boendesegregation
--	--------------	-----------------------------